

5.7.2020

לכבוד
שר החינוך, יואב גלנט
שר האוצר, ישראל כץ
שר התקשורת, יועז הנדל
השר האחראי על ישראל דיגיטלית, דוד אמסלם
מנכ"ל משרד החינוך, שלמה אבואב
יו"ר המזכירות הפדגוגית, ד"ר מרים שליט
האחראי על התקשוב במשרד החינוך, ד"ר עופר רימון
ראש מטה ישראל דיגיטלית במשרד לשוויון חברתי, שי-לי שפיגלמן

שלום רב

הנדון: פערים דיגיטליים בלמידה מרחוק בשגרה ובחירום

בהמשך לפסיקת בג"ץ ממאי 2020 אנו פונים אליכם בדחיפות להנגשת תשתיות אינטרנט ומחשבים לכלל התלמידים בישראל כבר לקראת שנת הלימודים תשפ"א אשר תיפתח, כך מסתמן, בשגרת קורונה. חובת המדינה להנגשת הלימוד המקוון, בשגרה ובעתות חירום, אך מתחדדת נוכח מציאות בה עשרות בתי ספר ומוסדות חינוך נסגרו בזה אחר זה בשל הידבקות בנגיף לאחר ששבו לפעול בתחילת מאי, ונתח משמעותי של הלימודים המשיך להתבצע בלמידה מרחוק.

ולדברים בהרחבה:

א. פסיקת בג"ץ והצורך במענה דחוף טרם פתיחת שנת הלימודים תשפ"א

1. ביום 3.5.2020 עתרנו לבג"ץ בשם שורת הורים וארגונים (בג"ץ 2823/20 נאדר נאצר נ' שר החינוך, פסק דין מיום 20.5.2020), בדרישה להורות למשרדי הממשלה הרלוונטיים להנגיש מחשבים ושירותי אינטרנט למאות אלפי התלמידים אשר אין ברשותם אמצעי קצה ו/או חיבור לרשת. עתירה זו, אשר הוגשה בימי הקורונה, כללה טיעונים המתייחסים לחובת המדינה להנגשת הלימוד המקוון לכלל התלמידים בימי שגרה ובעתות חירום. במקביל לעתירה זו הוגשה לבג"ץ עתירה נוספת אשר עסקה בפערים דיגיטליים באוכלוסיית התלמידים בכפרים הבלתי מוכרים בנגב (בג"ץ 2398/20 עדאלה נ' ראש הממשלה). הדיון בעתירות אוחד.

מצורפת העתירה בבג"ץ 2823/20.

2. בתגובתה לעתירה טענה המדינה, בין היתר, כי ההחלטה לפתוח את בתי הספר שהתקבלה ביום 1.5.2020, למעט את מוסדות החינוך הממוקמים באזורים אדומים, ייתרה את העתירה בשל הצורך ההולך ופוחת במערך הלימוד המקוון.

3. עוד עלה מתגובת המדינה כי התחייבות מנכ"ל משרד החינוך בדיון שהתקיים בוועדת החינוך המיוחדת של הכנסת ביום 22.4.2020 להקצות 50 מיליון שקלים לצמצום ולו חלקי וקטן של הפערים הדיגיטליים לא מולאה. 50 מיליון השקלים שהובטחו בדיון בכנסת הפכו ל-30 מיליון שקלים בתגובת המדינה – אך למיטב ידיעתנו גם סכום זה לא הוקצה עד היום. המדינה אף מצאה לנכון לטעון כי חילקה 95,000 מחשבים לאוכלוסיות מוחלשות, אף שמחשבים אלה חולקו לתלמידים במהלך 24 שנים במסגרת פרויקט מחשב לכל ילד, ולא בעקבות משבר הקורונה והמעבר ללימוד מקוון כללי. למעשה, תגובתה הארוכה של המדינה לעתירה לא פירטה שום צעד אופרטיבי מעשי להנגשת תשתיות ללימוד מרחוק.

4. בשל החזרה ללימודים, קבע בית המשפט כי אף שהעתירה מעלה סוגיות כבדות משקל מרביתן אינן דחופות עוד, והורה על מחיקתן תוך מתן הוראה חד משמעית למדינה לטפל מיידית בתלמידים המתגוררים ב"אזורים האדומים", להלן:

"לאחר קריאת מכלול החומר שבפנינו, לרבות התגובה המקדמית מטעם משיבי הממשלה מתאריך 08.05.2020 ושמיעת טיעונים של ב"כ המערערים ושל באת-כח המשיבה 8, הצענו לצדדים לחזור בהם מן העתירה, שכן רוב נושאי העתירות אינם דחופים עוד (בשל החזרת עיקר מערכת החינוך למתכונת לימודים רגילה, ובשל היות העתירות כלליות מדי), וכך בשים לכך שלא צורפו לעתירות כל המשיבים הרלוונטים.

עם זאת הבהרנו שבהתחשב בכך שתעצומות העותרים אכן מעלות שאלות נכבדות, ראוי לפיכך שהעותרים ימחקו את העתירות, תוך שמירת זכויות וטענות הצדדים הדדית ויפנו עתה לכל השרים הנוגעים בדבר וישטחו בפניהם בקשותיהם והשגותיהם וכי המשיבים יתנו דעתם למכלול בתקופה של כ-3 חודשים מעת שהפניות הללו תגענה אליהם, והכל לצורך היערכות ללמידה מרחוק בזמן חירום, לרבות אפשרות של פתיחת ערוצי רדיו וטלוויזיה ציבוריים יעודיים למטרה זו, בצד התארגנות להיערכות תשתית וטכנולוגית להעברת שיעורים ברשת האינטרנט.

כמו כן על המשיבים ליתן מיידית את דעתם לבעיות החינוך שעדיין לא נפתרו באזורים הנחשבים "אדומים".

5. והנה התברר, ולא בהפתעה גמורה, כי בשורת החזרה לשגרה הייתה מוקדמת מדי. יום אחר יום נסגרו מוסדות חינוך נוספים בשל הידבקות בנגיף של תלמידים ואנשי צוות, ורבות תלמידים שבו ללמידה מרחוק. למרות זאת, ועל אף פסיקת בית המשפט, לא טרחה המדינה לעשות דבר בכדי ליתן מענה לאותן אוכלוסיות שנבצר מהן לקחת חלק בלמידה מקוונת. בשל המשך התפשטות הנגיף, ופתיחתה המתקרבת של שנת הלימודים תשפ"א, אשר ברי כי היא תתנהל ב"שגרת קורונה", נדרשת התייחסותכם הדחופה לנושא היערכות מערכת החינוך לסגירת הפערים הדיגיטליים העמוקים בין תלמידים ואוכלוסיות בישראל.

ב. הפערים הדיגיטליים בין תלמידים בישראל

6. מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה לשנת 2017 עולה, כי ל-24% ממשקי הבית עם ילדים בישראל אין חיבור לאינטרנט וב-15.7% ממשקי הבית עם ילדים בישראל אין ולו מחשב אחד. משמעות הנתונים היא שבבתיים של 450,000 תלמידים לפחות אין חיבור לרשת, ובביתם של כ-270,000 תלמידים אין מחשב. מאחר שקיים מתאם בין עוני לבין גודל המשפחה, ובבתיים רבים יש יותר מילד אחד בגיל חינוך חובה, נראה כי מספר התלמידים שאינם מצוידים במחשב וברשת ללמידה ביתית גבוה אף יותר. ואכן, בהתאם לנתוני הלמ"ס, ממוצע הילדים למשפחה בישראל עומד על 2.43, אולם רק ב-33.5% ממשקי הבית יש שני מחשבים ויותר. נתונים אלה מלמדים כי גם במשפחות עם גישה לאינטרנט ולמחשב אין די מחשבים כדי לאפשר לכל ילדי הבית למידה מקוונת אפקטיבית.

7. נתוני הלמ"ס מצביעים על פערים משמעותיים בתחום זה בין האוכלוסייה היהודית לערבית: 21.7% ממשקי הבית היהודים אינם מחוברים לרשת לעומת 51.2% ממשקי בית ערבים; ל-80% ממשקי הבית היהודים יש מחשב ביתי, לעומת פחות מ-60% ממשקי בית ערבים.

8. מצבם של תלמידי הכפרים הבלתי מוכרים בנגב, של תלמידים במשפחות מבקשות מקלט ושל תלמידי מזרח ירושלים הוא הקשה ביותר. מרביתם לא למדו כשבתי הספר עברו ללמידה מקוונת. הכפרים הבלתי מוכרים בנגב כלל אינם מחוברים לחשמל, ובמהלך תקופת הקורונה לא נטלו תלמידים המתגוררים בהם חלק בלימודים. מרבית התלמידים תושבי ירושלים המזרחית, המתאפיינים במצוקה כלכלית קשה (למעלה -72% מהמשפחות חיות מתחת לקו העוני) לא נטלו חלק בלמידה המכוונת ואף לא שבו ללימודים גם לאחר פתיחת מוסדות החינוך בשל כמות לא תקינות וצפיפות גבוהה בהן, ובשל מחסור בשטחים פתוחים ובחומרי סניטציה. מצוקה כלכלית עזה מאפיינת גם את משפחות מבקשי המקלט.

9. מתגובת המדינה לעתירה עלה, כי מבדיקה מהירה ולא מקיפה שערכה המדינה קיים מחסור של כ-100,000 מחשבים רק בחברה הערבית. כאשר משקללים את אופי הבדיקה החלקי ואת מצבן של יתר האוכלוסיות ברור כי ההערכה של מאות אלפי תלמידים לא נגישות דיגיטלית היא מדויקת, כפי שעולה אף מדו"ח שפירסם הכלכלן הראש במשרד האוצר בימים האחרונים, ואשר סקר את הפערים הדיגיטליים בין האוכלוסיות השונות.

10. דו"ח הכלכלן הראשי קובע, כי לחלק לא מבוטל מהתלמידים אין ציוד וחיבור לרשת הדרושים ללמידה מקוונת; כי בעוד שלכל תלמיד מהעשירון העליון יש בביתו בממוצע שני מחשבים רק לרבע מהתלמידים בעשירון התחתון יש מחשב אחד לכל הבית, וכי קיים פער של פי עשר בין העשירון העליון לתחתון בכמות מחשבים לתלמיד. עוד קובע הדו"ח כי הפערים הניכרים במוכנות ללמידה מרחוק בין יהודים לא-חרדים לערבים וחרדים, המגיעים לעשרות אחוזים, מעוררים תהיות בשאלת יעילות ההוראה במתכונת זו בקרב קהלים אלה.

הדו"ח המלא [כאן](#).

11. בשל אלה, מתריע הכלכלן הראשי כי מעבר להוראה מרחוק במצב הקיים עלול להגדיל עוד יותר את הפערים הקיימים בהישגים בין אוכלוסיות שונות במערכת החינוך, בפרט בהתייחס לאוכלוסייה הערבית והחרדית.

ג. אוריינות דיגיטלית בימי שגרה

12. היעדר תכניות מערכתיות לצמצום פערים דיגיטליים בין התלמידים אינו מסמל רק את הקושי בהתאמת מערכת החינוך למצב החירום הנוכחי, אלא כשל רב שנים של משרד החינוך בהתמודדות עם הנושא. זאת למרות חשיבות המדיה הדיגיטלית ללימודים במאה ה-21, הכללת התכניות לאוריינות דיגיטלית לרבות למידה מרחוק בתכנית היסוד של בתי הספר ועל אף היערכות ארוכת שנים של משרד החינוך ללימודים במצבי חירום.
13. אוריינות דיגיטלית, למידה מרחוק ושימוש באמצעים דיגיטליים לצרכי לימוד, הפכו בעשור האחרון לחלק אינטגרלי ממערכות החינוך בעולם, לרבות בישראל, כחלק מהכשרת התלמידים למציאות החיים והכישורים הנדרשים במאה ה-21. חשיבותה של אוריינות דיגיטלית מתעצמת בעתות חירום, כפי שלמדנו מהתפרצות נגיף הקורונה בישראל ובעולם.
14. בתחילת העשור החל משרד החינוך, בראשות מנהל תקשוב, טכנולוגיה ומערכות מידע, בהטמעת "תכנית התקשוב הלאומית" בבתי ספר ברחבי הארץ. התכנית נועדה להתאים את מערכת החינוך לעידן הדיגיטלי. לאורך השנים פיתח משרד החינוך מגוון כלים פדגוגיים ללימוד מקוון והציב יעדים לקידום מיומנויות ואוריינות דיגיטלית לפי גילאים. באתר "הענן החינוכי" של משרד החינוך ניתן למצוא מסמכים מקיפים בנושאים אלו.
15. בהתאם, הציב לעצמו משרד החינוך יעדים נרחבים להקניית שליטת תלמידים בכל אמצעי הקצה, לרבות במחשבים ניידים, וללימוד והטמעת אוריינות רחבה של למידה ואיתור מידע במרחב ובאתרים וירטואליים באופן עצמאי, לכל שכבות גיל התלמידים.
16. ביום 8.1.2014 הוכרז על רפורמה באופן הלמידה במערכת החינוך במסגרת "התכנית הלאומית ללמידה משמעותית – ישראל עולה כיתה", שהחלה עם פתיחת שנת הלימודים העוקבת, ביום 1.9.2015. במסגרת התכנית הפכו הלימוד הטכנולוגי והאוריינות הדיגיטלית לחלק מתכנית היסוד המחייבת את כלל מוסדות החינוך, בהתאם להוראות סעיפים 1, 11 ו-34 לחוק חינוך ממלכתי, התשי"ג-1953. במסגרת תכניות היסוד ללמידה מקוונת בחינוך היסודי ובחטיבת הביניים, עמד משרד החינוך על משמעותה של אוריינות דיגיטלית במאה ה-21, על החיוניות שבה להדבקת הפער בין בית הספר "לחיים שמחוץ לו", ועל היתרונות הברורים שבהקנייתה.
17. אוריינות דיגיטלית ותכנית למידה המותאמת למאה ה-21 הוצבה כיעד מרכזי אף בבתי הספר התיכוניים, במסגרת תכנית הלמידה המשמעותית, ומעבר ללמידה והוראה המדגישים תהליכי חשיבה, פיתוח כלים ביקורתיים ועידוד חשיבה יצירתית.
18. לצד רוחב היריעה המחקרי המתייחס ללמידה מקוונת, לקידום תכניות למידה ולהצבת יעדים פדגוגיים, לא עלה בידינו למצוא בתכניות משרד החינוך התייחסות כלשהי, לא כל שכן תכניות סדורות, לצמצום פערים דיגיטליים בין אוכלוסיות התלמידים בישראל, כמו גם תכניות לקידום נגישותן של אוכלוסיות מוחלשות לתשתית אינטרנט ולאמצעי קצה טכנולוגיים.
19. תחת זאת החל המשרד להפעיל במוסדות החינוך בישראל החל מתחילת העשור את תכנית ה-BYOD (bring your own device), המבוססת על רכישת (buy במקום bring) אמצעי קצה דיגיטליים (כאמור, טאבלטים ומחשבים ניידים). דהיינו, במקום שבו ביקש בית הספר ללמד את תכנית

הלימודים הרגילה באופן מלא או חלקי באמצעות אמצעי קצה טכנולוגיים, נדרשו ההורים לממן את רכישתם. היתרים אלו נעשו ללא הסדר רגולטרי מתאים.

20. בית המשפט העליון נדרש אף הוא לסוגיית התשלום עבור אמצעי קצה המשמשים ללמידה. סוגיה זו נדונה בבג"ץ 5004/14 שמשון נ' משרד החינוך (פסק דין מיום 7.8.2019), אשר עסק בחוקיותם של תשלומי הורים שונים במערכת החינוך. העתירה נדחתה, וכך גם בקשה לדיון נוסף בפסק הדין (דנג"ץ 6432/19). עם זאת, בסעיף 80 לפסק הדין נקבע, כי במוסדות חינוך שבהם מתקיימת תכנית לימודים המבוססת על אמצעי קצה מחויב משרד החינוך להבטיח כי לכלל התלמידים יהיו אמצעי קצה מתאימים, ללא עלות להורים.

ד. תכניות למידה מרחוק בחירום

21. לצד תכניות הלימודים המתוקשבות בימי שגרה וחול, נערך משרד החינוך אף להפעלת למידה מרחוק באמצעות מחשבים, בבתי התלמידים, בימי חירום. כבר בשנת 2013 הוציא אגף טכנולוגיה במשרד מסמך הנחיות מפורט, המנחה את מערכת החינוך להיערכות ללמידה מרחוק במצבי חירום. המשרד תבע היערכות מקיפה של מערכת החינוך ללמידה מרחוק לרבות התייחסות למרחבים כיתתיים, התאמת אתרים, תכניות לימוד ואתר טלוויזיה ייעודי. עוד נקבע בו כי בתי הספר יתרגלו למידה מרחוק בימי שגרה, כהכנה למצבי חירום. גם במסמך זה אין התייחסות לפערים סוציו-אקונומיים בין תלמידים, ולא הוצע פתרון שיהלום את ימי הקורונה לתלמידים משכבות מוחלשות אשר אין בביתם מחשב, או שאמצעי הקצה הקיימים בביתם אינם מספיקים למספר הילדים בו אשר לומדים במערכת חינוך החובה. עם זאת, נדרשו מוסדות החינוך לערוך מיפוי של נגישות התלמידים לאמצעי קצה ולרשת האינטרנט, ולהציע פתרונות למי שאינם מחוברים לרשת.

22. בינואר 2019 הותקן חוזר מנכ"ל עדכני ומפורט בנושא למידה בחירום – "נוהלי שעת חירום במערכת החינוך", המפרט בין היתר את הפעולות שתכלול למידה מרחוק, חומרי הלימוד שיוצגו באתר משרד החינוך, המטלות שיידרשו במסגרתה והתרגולים וההכנות אליה בימי שגרה. עוד נקבע בו, כי הטלוויזיה החינוכית תתמוך בתכנית הלמידה מרחוק.

23. ביום 1.1.2020 עודכן נוהל ההנחיות של מנהל התקשוב לפעילות מוסדות חינוך בלמידה בחירום – "חירום בזמן אמת". גם עדכון זה לא הביא את בשורת הנגשת אמצעי הקצה והרשת לכלל התלמידים. הנוהל המעודכן חזר על ההנחיות למפות את נגישותם של התלמידים אליהם, ולצוות תלמידים שאין ברשותם מחשב או שאינם מחוברים לרשת לחברים הגרים בסמוך, או להפנותם לפתרון חלופי בדמות שכנים, קרובים וספריות. פתרונות אלה אינם הולמים את הריחוק החברתי הנדרש בימי קורונה.

24. לצד ההנחיות למוסדות החינוך ניתנו הנחיות אף לתלמידים, ובהן ציוד המחשב באזניות ובמיקרופון תקינים, בחירת מרחב הלמידה (תוך המלצה על מרחב מוגן שבו חיבורים לחשמל למחשב ולציוד הנלווה), בדיקת ביצועי המחשב והתאמתם לפעילות הלמידה מרחוק, ותרגול הכניסה לפורטל התלמידים הבית ספרי.

25. לא בכדי מתייחסות הנחיות משרד החינוך למחשבים כאמצעי ללמידה מרחוק, והתלמידים נדרשים לבדוק את תקינותם ולציידם באביזרים הולמים. תכניות הלימוד מרחוק שהכין המשרד ומפעילים בתי הספר מותאמות לעבודה במחשבים, ולא לאמצעי קצה אחרים כגון טלפונים סלולריים או טאבלטים, אשר בליט ברירה עושים בהם שימוש תלמידים רבים. אלה אינם מתאימים ללמידה

מרחוק ומוגבלים מאוד בפעולות שניתן לבצע בהם (מצורפת חוות דעתו של ד"ר גיל גרטל בעניין זה אשר צורפה כנספח לעתירה).

26. במהלך השנים בהן משרד החינוך תירגל את תכנית הלמידה המקוונת התחדדו הפערים בין אוכלוסיות התלמידים, אך לא ניתן לכך מענה כלשהו. בדו"ח מרכז המחקר והמידע של הכנסת "למידה מרחוק בחירום בעת סגירת מוסדות חינוך בעקבות התפרצות נגיף הקורונה", אשר פורסם ב-29.3.2020, התריעו מחברי הדו"ח על כך שלצד היתרונות הברורים בלימוד מקוון, דפוס לימוד זה מעורר קשיים ובעיות מהותיות הקשורות בהעצמת אי-השוויון בין תלמידים. ארגונים בין-לאומיים העוסקים בחינוך, בהם ארגון ה-OECD ואונסק"ו, המליצו לשקול את הסיכון לפגיעה באוכלוסיות החלשות ביותר ואת האמצעים להתמודד עמו בעת סגירת מוסדות החינוך ומעבר ללמידה מרחוק בשעת חירום.

27. בניגוד להבטחות מערכת החינוך, במהלך תקופת משבר הקורונה לא עשה משרד החינוך דבר לצמצום פערים אלו. גם מערך השידורים הלאומי שהוקם לא היה נגיש לתלמידים שאין ברשותם מחשב ו/או חיבור לרשת, כפי שהעיר בית המשפט.

ה. נוכח האמור – הנגשת הלימודים אפשרית ומתחייבת

28. תוצאות מבחן PISA האחרון הצביעו על הנתון המאפיין ביותר של מערכת החינוך בישראל - והוא פיזור הציונים הגדול ביותר מבין כל המדינות שהשתתפו במחקר. הנתונים החד משמעיים מצביעים על הפערים הגדולים הקיימים בישראל על רקע סוציו-אקונומי ועל רקע מוצא. פערים אלו אינם יד המקרה אלא נובעים ממדיניות רבת שנים המשלבת בין הפלייה תקציבית בוטה של תלמידים ממעמד סוציואקונומי נמוך ושל תלמידים ברשויות מוחלשות, לבין מדיניות סגרגציה מעמדית כלכלית המבוססת בין היתר על תשלומי הורים גבוהים וחריגים.

29. הפערים הדיגיטליים שנחשפו במלוא עוזם בעת משבר הקורונה מוסיפים נדבך משמעותי לפערים הקיימים ממילא בין תלמידים על רקע כלכלי חברתי ועל רקע מוצא. מצב בו תלמידים בשגרה אינם זוכים לקחת חלק בתכניות הלימוד המחייבות אוריינות דיגיטלית, ומשלבות לימודים בין בית הספר לבין הבית, מונעת מהם חינוך זמין והולם – יסודות בסיסיים בזכות לחינוך. הכללת הלמידה מרחוק במסגרת תכניות היסוד המחייבות אינה גחמה. היא מתחייבת מהצורך להבטיח חינוך הולם במאה ה-21.

30. בעת חירום, חשיבות הלמידה מרחוק אך מתעצמת מאחר שהיא הופכת להיות תכנית הלימודים כולה. מדינת ישראל אינה רשאית להתיר מאות אלפי תלמידים מאחור, ולהדירם מלמידה כפי שאירע במשבר הנוכחי בשנת הלימודים שחלפה, וכפי שצפוי לקרות בשנת הלימודים הקרובה ובכל משבר חירום אחר.

31. היעדר היכולת לקבל חינוך בסיסי בשגרה ובחירום מהווה הפליה על רקע חברתי כלכלי בהתאם לסעיף 5 לחוק זכויות התלמיד. התנהלות זו מגיעה לכדי פגיעה בזכות לחינוך הולם ולזכות לשוויון הזדמנויות בחינוך באופן המגיע לכדי פגיעה בזכויות על פי חוק יסוד כבוד האדם וחירותו.

32. מימוש זכויות יסוד כדוגמת הזכות לחינוך זמין והולם והזכות לשוויון בחינוך מחייב השקעה כספית. כך למשל נקבע בבג"ץ מילר:

"על כל פנים, כשעל הפרק ניצבת תביעה למימוש זכות יסוד – וכזה הוא המקרה שלפנינו – משקלם היחסי של השיקולים התקציביים אינו יכול להיות גדול. שכן, הרטוריקה של זכויות אדם צריכה להיות מכוסה במציאות המעמידה זכויות אלו בראש סולם העדיפויות הלאומי. הגנה על זכויות אדם עולה כסף, וחברה המכבדת זכויות אדם צריכה להיות נכונה לשאת במעמסה הכספית" (ברק, בספרו הנ"ל, כרך ג, פרשנות חוקתית (נבו, תשנ"ד) 528) (בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, סעיף 17 לפסק הדין (פורסם בנבו, 8.11.1995))

כך, בשינויים המחויבים, גם בבג"ץ יתד:

"זאת ועוד, אילוץ של הורים לילדים בעלי צרכים מיוחדים לוותר על שילובם במסגרת החינוך הרגילה אך ורק בגלל קשיים כלכליים שבהם נתונים ההורים הוא חמור, ואין להשלים עמו. אילוץ כזה פוגע בלב לבו של השוויון המהותי, שביטוי בהסדר בדבר חינוך חנם מתגלם לשאיפה להעניק – על-ידי חלוקת תקציבי החינוך – הזדמנות שווה לכל ילדה וילד בישראל למצות את הפוטנציאל הטמון בהם. אכן, מילדים בעלי צרכים מיוחדים הנשלחים למסגרת של חינוך מיוחד ולא למסגרת של חינוך רגיל משיקולים תקציביים בלבד, נשללת הזדמנות זו, ותוצאה מפלה כזאת אין לקבל" (בג"ץ 2599/00 יתד נ' משרד החינוך (פורסם בנבו, 14.8.2002)).

33. בנסיבות אלו על מדינת ישראל לנקוט בצעדים דחופים להבטיח "מחשב לכל ילד" (ולא לכל משפחה) ולהנגיש תשתיות אינטרנט לתלמידים בכל רחבי הארץ – והכל טרם פתיחת שנת הלימודים הבאה.

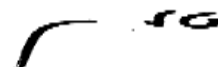
34. לאור הנאמר, וככל שטרם נעשה כך - נבקש כי תגובש הערכה נמרצת ומבוססת נתונים על מספר התלמידים אשר נבצר מהם לקחת חלק בלימוד משום שאין בידם את האמצעים ההולמים לכך, ובין היתר בשל אי חיבור לתשתיות, ולפעול להנגשת תשתיות מחשבים ואינטרנט לכלל התלמידים הזקוקים לכך. עוד נבקשם להיערך להקרנת תכניות הלימודים במצבי חירום באפיקי שידור ציבוריים, הנגישים לציבור ללא דמי מינוי ועלות, כגון תאגיד כאן, ואף זאת בהתאם לעקרונות השוויון ולפסיקת בג"ץ.

נודה להתייחסותכם המהירה.

בכבוד רב וברכה,

עו"ד הרן רייכמן

עו"ד טל חסין

הקליניקה למשפט ומדיניות חינוך¹

האגודה לזכויות האזרח בישראל

העתקים:

ראש ממשלת ישראל, בנימין נתניהו
יו"ר ועדת החינוך של הכנסת, רם שפע
המרכז לשלטון מקומי

עו"ד רן רוזנברג וקובי עבדי, מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה

¹ נכתב בסיוע הסטודנטית חני בסקין